

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

Monitoring transitie naar een circulaire economie op basis van overheidsondersteuning over het jaar 2022

*>> Duurzaam, Agrarisch, Innovatief
en Internationaal ondernemen*

Dit rapport is tot stand gekomen in het kader van het Werkprogramma Monitoring en Sturing Circulaire Economie 2019-2023. Dit werkprogramma is een samenwerkingsverband van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), Centrum voor Milieuwetenschappen Leiden (CML), het Centraal Planbureau (CPB), het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), Rijkswaterstaat (RWS), TNO en Universiteit Utrecht onder leiding van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL). Het kabinet streeft naar een volledig circulaire economie in 2050. Het doel van het werkprogramma is om de door het kabinet uitgezette koers naar 2050 te kunnen monitoren en te evalueren en de overheid te voorzien van de kennis die nodig is voor de vormgeving of bijsturing van beleid. Meer informatie over het Werkprogramma Monitoring en Sturing Circulaire Economie is te vinden op <https://www.pbl.nl/onderwerpen/circulaire-economie>.

Auteurs RVO: Astrid Hamer, Thies Peters, Stephan Hoving, Jan Nijeboer

Inhoud

Inleiding	4
Algemeen beeld	4
Specifiek circulaire regelingen	4
Fiscale regelingen	4
Divers	6
Subsidierelingen zonder toegekend budget voor CE	6
Stijgers en dalers t.o.v. 2021	7
Productgroepen	7

Inleiding

Ieder jaar monitort RVO in opdracht van PBL de subsidies en fiscale voordelen die aan circulaire projecten toegekend worden. Naast de landelijke regelingen in eigen beheer waar circulaire projecten te verwachten zijn, worden ook de circulaire regelingen van het adviesorgaan SIA¹ en de relevante Europese regelingen meegenomen, voor zover die bij Nederlandse bedrijven terecht komen. De gegevens worden als indicator gebruikt voor de transitie naar een circulaire economie in de Integrale CE rapportage van PBL (ICER).

Deze beknopte rapportage beperkt zich hoofdzakelijk, anders dan voorgaande rapportages, tot het weergeven van de relevante regelingen in een tabel waarin de aantallen projecten en budgetten met betrekking tot de circulaire economie over het jaar 2022 zijn weergegeven. Analyses, bevindingen, vergelijkingen met voorgaande jaren en conclusies zijn achterwege gelaten of zijn slechts zeer beperkt weergegeven.

Het onderdeel 'Geldstromen Rijk buiten RVO' (zoals opgenomen in de rapportage 2015-2021) is komen te vervallen. Bij de uitvoering van dit onderdeel in voorgaande rapportage bleek dat er sprake is van een redelijke onzekerheid of hiermee wel alle CE-middelen buiten RVO volledig en juist bepaald konden worden.

Algemeen beeld

Over het totaal van relevante subsidies en fiscaal voordeel was in 2022 16% bestemd voor circulaire projecten. Dit is vergelijkbaar met 2021, toen het percentage 17% was.

De grootste geldstroom voor circulaire projecten komt van de WBSO (€ 123 miljoen), gevolgd door het Europese programma Horizon Europe (€ 97 miljoen voor Nederlandse organisaties).

De SDE++ regeling is (net als in voorgaande rapportages) *niet* meegenomen in de tabel omdat de hoge bedragen van deze regeling voor het opwekken van duurzame energie te dominant zijn ten opzichte van de andere circulaire regelingen. Ook is niet altijd zeker of een gesubsidieerde installatie daadwerkelijk gerealiseerd gaat worden. Maar om toch een indruk te geven: de 85 circulaire projecten bij de SDE++ in 2022 met als thema biomassa en groen gas hadden een totale toekenning van € 5,2 miljard.

Specifiek circulaire regelingen

Er zijn weinig regelingen die enkel dan wel grotendeels op CE gericht zijn. Alleen de instrumenten Circulaire ketenprojecten en KIA-CE zijn in 2022 voor 100% op circulaire economie gericht. Daarna volgen MOOI-industrie (85%), SBIR (84%), TIND Topsector Energie-Industrie (82%), DEI/DEI-CE (73%), GlobalStars (67%) en Topsector Energiestudies Industrie (TESN) met 58%. Bij de SBIR kunnen de onderwerpen van de calls van jaar tot jaar verschillen. Soms is dat een circulair onderwerp zoals biobased en circulaire oeverbescherming in 2022, andere keren gaat het over andere onderwerpen zoals artificiële intelligentie of datagebruik. Het percentage budget dat naar circulaire projecten gaat in de overige 17 regelingen varieert van 8 tot 34%.

Fiscale regelingen

Bij de MIA\VAMIL is sprake van een stijging van het aantal CE-projecten van 1.399 en € 44,9 miljoen in 2021 naar 1.810 CE-projecten en € 70,7 miljoen in 2022. Waarbij wordt opgemerkt dat het totaalbedrag van de MIA\VAMIL een nog grotere (procentuele) stijging liet zien over 2021 naar 2022.

Bij de WBSO is er sprake van een lichte stijging van 3.905 CE-projecten en € 119 miljoen in 2021 naar 4.011 CE-projecten en € 123,1 miljoen in 2022.

¹ De regelingen van Nationaal Regieorgaan Praktijkgericht Onderzoek SIA (onderdeel van NWO) die zijn meegenomen zijn KIEM GoChem, KIEM GoCI, KIEM Circulaire Economie, Praktijkkennis voor Voedsel en Groen, RAAK-mkb, RAAK-PRO, RAAK-publiek, SPRONG 2020 en Take-off hbo.

Tabel 1 CE relevante instrumentarium RVO 2022

	Totaal # projecten	Totaal bedrag	Aantal CE projecten	Bedrag CE	% CE	CE Focus
Subsidie 2022						
Circulaire Ketenprojecten (CKP)	59	€ 4.811.448	59	€ 4.811.448	100%	Specifiek
Demonstratie Energie- en Klimaatinnovatie (DEI+)	17	€ 50.394.222	12	€ 36.741.734	73%	Onderdeel
Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO)	216	€ 96.191.402	44	€ 22.410.459	23%	Generiek
Eurostars	56	€ 21.304.311	7	€ 2.199.122	10%	Onderdeel
GlobalStars	5	€ 1.252.989	3	€ 840.330	67%	Onderdeel
Horizon Europe	850	€ 973.347.291	117	€ 96.511.621	10%	Onderdeel
Innovatiekrediet	16	€ 35.837.032	4	€ 8.299.103	23%	Generiek
Interreg	61	€ 18.069.810	7	€ 3.241.751	18%	Onderdeel
Kennis en Innovatie agenda – Circulaire Economie (KIA CE)	10	€ 3.465.960	10	€ 3.465.960	100%	Specifiek
LIFE, Europees fonds voor Natuur, Milieu en Klimaat	29	€ 25.531.715	5	€ 5.588.682	22%	Onderdeel
Mkb-innovatiestimulering Regio en Topsectoren (MIT)	1.205	€ 60.019.513	242	€ 11.431.314	19%	Generiek
Missiegedreven Onderzoek, Ontwikkeling en Innovatie (MOOI-Industrie)	8	€ 22.374.984	7	€ 18.988.500	85%	Onderdeel
Circulaire programma's van NWO/SIA	158	€ 67.490.153	56	€ 22.803.837	34%	Onderdeel
Publiek Private Samenwerking-toeslag Onderzoek en Innovatie (PPS toeslag)	310	€ 122.560.706	39	€ 17.465.513	14%	Generiek
Seed Capital (fondsniveau)	14	€ 79.400.000	6	€ 26.800.000	34%	Generiek
Small Business Innovation Research (SBIR)	3	€ 5.000.000	2	€ 4.200.000	84%	Generiek
Topsector Energiestudies Industrie (TESN)	36	€ 10.435.907	23	€ 6.073.665	58%	Onderdeel
Topsector Energie Industrie (TIND)	6	€ 2.718.862	5	€ 2.220.880	82%	Onderdeel
Versnelde klimaatinvesteringen industrie (VEKI)	27	€ 33.202.197	6	€ 7.127.653	21%	Onderdeel
Vroegefasefinanciering (VFF)	8	€ 2.568.393	1	€ 296.000	12%	Generiek
Subsidie totaal	978	€ 1.635.976.895	538	€ 301.517.572	18%	
Fiscaal voordeel 2022						
Milieu-investeringsaftrek (MIA)\Willekeurige afschrijving milieu-investeringen (VAMIL)	11.185	€ 229.000.000	1.810	€ 70.600.000	31%	Onderdeel
Wet Bevordering Speur- en Ontwikkelingswerk (WBSO)* - inclusief bio-economie -	45.269	€ 1.297.000.000	4.011	€ 123.120.000	9%	Generiek
Fiscaal voordeel totaal	56.454	€ 1.526.000.000	5.821	€ 193.720.000	13%	
Divers						
Partners for International Business (PIB)	12	€ 4.098.000	1	€ 337.000	8%	Generiek
European Circular Bioeconomy Fund	2	onbekend	2	onbekend		Specifiek
Green Deal	3	n.v.t.	2	n.v.t.		
Divers totaal	17	-	5	-	-	
Totaal 2022	57.449	€ 3.166.074.895	3.310	€ 495.574.572	16%	

* Definitieaanpassing. Dit jaar is bij de WBSO ook de bio-economie meegerekend in de CE-cijfers. In de rapportage over 2021 stonden 2.739 projecten en € 69,8 miljoen vermeld. Wanneer in 2021 de bio-economie ook meegerekend wordt betekent dit 3.905 CE-projecten en € 119 miljoen en 8% CE.

Divers

Partners for International Business (PIB) is geen subsidieregeling voor bedrijven, maar het financiert programma's die uitgevoerd worden door RVO of het postennetwerk van de Nederlandse ambassades.

Het European Circular Bioeconomy Fund heeft twee Nederlandse bedrijven ondersteund (Protix en In Ovo) met een investering op commerciële voorwaarden die niet openbaar bekend is. Het fonds is opgenomen in de tabel onder de subkop divers omdat het geen subsidie betreft. Een deel van het fonds is afkomstig van de Europese Unie, de rest is particulier.

Ook de Green Deals zijn geen subsidies maar projecten om drempels in beleid en regelgeving weg te nemen. Deze regeling is daarom ook opgenomen onder de subkop divers.

Subsidieregelingen zonder toegekend budget voor CE

Naast de 25 regelingen die in de tabel 1 zijn opgenomen en waarin circulaire projecten voorkomen zijn er vijf regelingen waar in het jaar 2022 geen projecten toegekend zijn die als circulair gecategoriseerd zijn (zie tabel 2). De grootste verandering is te zien in het Europese Innovation Fund: in 2021 werd hier nog het grootste subsidiebedrag voor CE verstrekt van € 112,3 miljoen m.b.t. 2 CE-projecten, in 2022 nihil. Ter indicatie: zonder het Europese Innovation Fund zou in 2021 het totaal percentage CE-subsidies en fiscaal voordeel uitgekomen zijn op 15% i.p.v. 17%.

In het Nationaal Groeifonds zijn in 2022 weliswaar circulaire programma's gestart, zoals bijvoorbeeld Circulaire Plastics. Maar bij het Nationaal Groeifonds is er geen bedrag voor CE opgenomen in de tabel omdat er in 2022 nog geen subsidie is verstrekt aan bedrijven.

Tabel 2 Subsidieregelingen zonder toegekend budget voor CE

	Totaal projecten	Totaal bedrag	Aantal CE projecten	Bedrag CE	% CE	CE Focus
DKTI-transport	1	€ 1.000.000	0	-	0%	Generiek
Eureka	7	€ 19.830.153	0	-	0%	Generiek
Fonds Verantwoord Ondernemen	1	€ 475.000	0	-	0%	Generiek
Innovation Fund	2	€ 105.497.000	0	-	0%	Generiek
Nationaal Groeifonds	4	€ 788.000.000	0	-	0%	Onderdeel

Stijgers en dalers t.o.v. 2021

Bij subsidies is de oogst aan circulaire projecten altijd afhankelijk van de onderwerpen in een call, het aantal ingediende aanvragen, de kwaliteit van de projecten en de mate van concurrentie.

Dit verklaart de schommelingen van jaar tot jaar.

Vergeleken met het jaar ervoor is er procentueel meer subsidie naar circulaire projecten gegaan bij de SBIR (van 60% in 2021 naar 84% in 2022), DEI (van 53 naar 73%), Interreg (van 6 naar 18%), MIT (van 8 naar 19%), TKI_PPS (van 4 naar 14%) en de regelingen van SIA (van 25 naar 34%).

De grootste dalers zijn het reeds genoemde Innovation Fund (van 44% in 2021 naar 0% in 2022), LIFE (63% naar 22%), VEKI (41% naar 21%), GlobalStars (van 81% naar 67%) en PIB (van 20% naar 8%).

Productgroepen

In de voorgaande uitgave van dit rapport, over 2021, is begonnen met het weergeven van een analyse in deelgebieden door in te gaan op 3 productgroepen. Bij onderstaande productgroepen is bij de analyse over 2022 de afbakening van PBL gehanteerd.

Hernieuwbare Energie

In de productgroep hernieuwbare energie zien we 39 projecten in het jaar 2022 met een subsidiebedrag van € 13,2 miljoen. Waarvan 17 gerelateerd aan batterijen, met name over het verlengen van de levensduur en het monitoren van materiaalgebruik en kwaliteit. Het grootste bedrag werd ontvangen door een project over de recycling van windturbines. We zien deze projecten met name terugkomen in de subsidies met Europese gelden.

Plastic verpakkingen

In de productgroep plastic consumentenverpakkingen zien we 22 projecten met een subsidiebedrag van € 9,4 miljoen. Opvallend zijn 7 projecten over hergebruik: 2 over cateringverpakkingen, 5 over e-commerceverpakkingen. Samen zijn deze goed voor € 0,4 miljoen subsidie. Hoewel het een bescheiden bedrag is, is de ontwikkeling van hogere R-strategieën bemoedigend. Daarnaast was er zelfs een project over een verpakkingsloos concept voor tandpasta.

De grootste subsidiebedragen binnen deze productgroep gingen naar 3 projecten over kunststofproductie op basis van biomassa en recycalaat, CO₂ en verpakkingsafval die samen goed waren voor € 6,2 miljoen.

Woningbouw

In de productgroep woningbouw zien we 23 projecten in het jaar 2022 met een subsidiebedrag van € 5,9 miljoen. Opvallend is dat het bij ruim 60% van de projecten uit de productgroep woningbouw gaat om projecten van de MIT-regeling. De MIT-regeling bestaat uit meerdere instrumenten, bij het overgrote deel van de MIT-projecten in de productgroep woningbouw gaat het om het onderdeel haalbaarheidsprojecten. Voor haalbaarheidsprojecten is het maximale subsidiebedrag € 20.000. Het gaat hier dus om projecten met een relatief kleine omvang.

Dit is een publicatie van:

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
Prinses Beatrixlaan 2 | 2595 AL Den Haag
Postbus 93144 | 2509 AC Den Haag
T +31 (0) 88 042 42 42
F +31 (0) 88 602 90 23

© Rijksdienst voor Ondernemend Nederland | juli 2024

Publicatienummer: RVO-133-2024/RP-DUZA

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) stimuleert duurzaam, agrarisch, innovatief en internationaal ondernemen. Met subsidies, het vinden van zakenpartners, kennis en het voldoen aan wet- en regelgeving. RVO werkt in opdracht van ministeries en de Europese Unie.

RVO is een onderdeel van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat.